

***BIBLICUM ŚLĄSKIE***  
**V EDYCJA**  
**KSIĘGA PSALMÓW – TEOLOGIA I EGZEGEZA**

**WYKŁAD 24**

**TEOLOGIA**

**PSAŁTERZ HEBRAJSKI - CZŁOWIEK W DIALOGU Z BOGIEM**

**10. GRZECH I PRZEBACZENIE (cz. 3)**

Modlitwa Izraela chwyta się najróżniejszych argumentów, aby wybłagać ocalenie grzeszników. Skoro nie mogą się oni odwoływać do swej sprawiedliwości, to niech Jahwe przygarnie ich przez wzgląd na swe imię (Ps 23, 3; 25, 11; 31, 4; 79, 9; 106, 8; 109, 21; 143, 11.). Przecież upokorzenie ludu wybranego uwłacza chwale ich Boga: „Czemu mają mówić poganie: Gdzie jest ich Bóg?” (Ps 79, 10). „Po co zasadził z taką troskliwością winnicę wybraną, jeśli miałby ją teraz opuścić i wydać na pastwę dzikich zwierząt? (Ps 80, 9-14).

Skoro Jahwe pragnie rzeczywiście zachować swych wiernych, to musi się liczyć z ich słabością. I ten motyw powraca w modlitwie pokutnej Izraela dla uproszenia Bożej łaskawości. Gdzież znajdzie On czcicieli swego imienia, jeśli nie oszczędzi wybranego ludu: „Umarli nie wychwalają Jahwe, ani nikt z tych, którzy schodzą do krainy milczenia. Ale my będziemy błogosławić Jahwe odtąd i na wieki!” (Ps 115, 17 n.) [Por. Ps 6, 6; 30, 10; 88, 1; 130, 3].

Psalmista nie prosi Boga o oszczędzenie mu kary, na jaką zasłużył grzechami. Dla niego wystarczającą karą było już odejście od Jahwe. Teraz pragnie tylko, by Bóg przyjął go na powrót do swej służby. Modlitwa psalmów nie jest udawana; wszystko brzmi w niej szczerze: prawdziwe poczucie grzechu i jego niszczącej mocy, prawdziwa i szczerza prośba zwrócona do prawdziwego, żywego Boga.

„Pod Jego skrzydła się schronisz” (Ps 91,8). Panorama modlitwy psalmistów przedstawia Boga jako najwyższe Dobro i jedyne schronienie przed Złym. Jahwe uwalnia człowieka po to, by przygarnąć go do siebie. Tak przedstawił się Izraelowi już u zarania jego dziejów:

Widzieliście, jak postąpiłem z Egipcjanami,  
jak was uniosłem na skrzydłach orlich i przywiodłem do siebie (Wj 19, 4).

Jahwe jest źródłem życia, radości i świata (Ps 36, 8-10). W jego świątyni na Syjonie każdy pobożny może zaczerpnąć duchowej mocy, która pozwoli mu przetrwać najcięższe próby.

Zasadzeni w domu Jahwe rosną na dziedzińcach Boga naszego.  
Jeszcze w starości przynoszą owoc, pozostają w pełni sił i świeżości  
(Ps 92, 14 n.).

Przymierze synajskie pozwala Izraelowi oczekiwać, że Jahwe zamieszka wraz z nimi (Ps 23, 4). Ale to nie Izrael przyjął Boga; to Jahwe wprowadził swój lud do ziemi obietnicy: „Przywiódł ich do swej świętej krainy, do góry, którą nabyła Jego prawica<sup>55</sup> (Ps 78, 54). To Jahwe udziela gościny, gdy zaprasza swój lud, by wstąpił na górę świętą (Ps 5,5; 15, 1; 23, 6; 24, 3; 26, 8; 27, 5, 31, 21; 36, 8 n.; 43, 3; 52, 10 i in.). Wielu dziś pyta, czy przyszłe pokolenie raczy jeszcze przyjąć wiarę w Boga. Zapomina, że pytanie to należy postawić inaczej: czy Bóg zechce jeszcze tolerować niewiarę ludzi. „Wiek XXI albo będzie religijny, albo nie będzie go wcale”- przestrzegał już dawno wielki współczesny prorok Andre Malraux.

Jeśli Jahwe zechciał zamieszkać pośród swego ludu, to pragnął w ten sposób objawić mu swą miłosierną miłość, zapewnić ziemi deszcze i błogosławieństwo (Ps 65, 10-14; por. 118, 26; 128, 5; 132, 15-18; 134, 3), a naród nasycić duchowymi dobrami:

Szczęśliwy, którego wybierasz i przygarniasz,  
aby zamieszkał w przedsionkach Twoich.  
Nasyci się dobrami Twego domu  
i świętością przybytku Twego (Ps 65, 5).

Bóg Przymierza obiecał opiekę nad swym ludem, jeśli tylko Izrael zachowa wierność przykazaniom. Jeśli nauczy się „słuchać Boga”:

Gdyby Mój lud Mnie słuchał,  
Izrael postępował Moimi drogami [...],  
karmiłbym ich wyborny pszenicą  
i sycił miodem z opoki (Ps 81, 14.17).

Jahwe przygarnia swój lud do siebie. W świątyni jerozolimskiej, na obszernych dziedzińcach Pańskiego domu, bezpieczeństwo jest absolutne. Tam każdy

grzesznik może szukać azylu:

Może mieszkać w pieczy Najwyższego,  
przebywać w cieniu Wszechmocnego,  
kto mówi do Jahwe: Ucieczko moja i twierdzo,  
Boże mój, któremu ufam (Ps 91,1n.).

Takie schronienie pod skrzydła Bożej opieki przynosi prawdziwą wolność. Bezpieczny Jego bliskością, będzie mógł wierny „deptać po lwach i żmijach”, aż pokona samego „smoka” (tannin), który symbolizuje głównego wroga Jahwe (Ps 91, 13; por. Ap 12, 9). Kiedy król przybywa do świątyni jerozolimskiej, sam Jahwe gwarantuje mu zwycięstwo nad nieprzyjaciółmi i przyobleka własną mocą (Ps 21, 2-7).

Na dziedzińcach domu Pańskiego, w „cieniu Jego skrzydeł”, zawsze czeka na pielgrzymów suto zastawiony stół (Ps 36, 9). Bóg nie odeśle swych gości głodnymi: „Ubodzy jeść będą i się nasycą. Będą sławić Jahwe, którzy Go szukają” (Ps 22, 27). Uczta w domu Pana pozwala nasycić zgłodniałe serce i poznać radość dziękczynienia. Tej radości, która zapowiada już komunie chrześcijańskiej, nic nie jest w stanie zaćmić. Kto zakosztował słodczy Pana, pozostaje z Nim na zawsze.

Dobroć i łaska będą mi towarzyszyć  
po wszystkie dni mego życia  
i zamieszkam w domu Jahwe, jak długo żyć będę (Ps 23, 6).

Człowiek Biblii odnajduje pełną realizację swego życia w łączności ze swym Bogiem. O ile islam szuka Boga bez człowieka, a marksizm marzy o człowieku bez Boga, to psalmista jest człowiekiem, który w Bogu znajduje źródło własnej godności. Celem ludzkiej przygody jest świątynia Jahwe. Poza Nim jest noc i mrok śmierci, który ogarnie Judasza po wyjściu z wieczernika (J 13, 30).

„Cień skrzydeł” Jahwe to ognisko życia i światła (Ps 36, 8-10); jego przeciwieństwem jest świat perfidii i grzechu, jaki nas zewsząd otacza (ww. 2-5). Psalmista tęskni do przejścia z tego świata w krąg zbawczej Obecności Boga:

Boże, jesteś moim Bogiem, Ciebie z troską szukam,  
tęskni do Ciebie dusza moja,  
ciało moje Ciebie pragnie  
jak zeschła ziemia spragniona wody (Ps 63, 2).

Tak więc Bóg psalmów to Bóg żywy, który wyzwala, przyjmuje na swą służbę, przebacza grzesznym i przygarnia na zawsze. Bóg Przymierza objawił się całemu światu w natchnionych pieśniach Izraela jako partner dialogu, który umożliwia człowiekowi spełnienie swoich najgłębszych pragnień. Modlitewny dialog z Bogiem psalmów pozwala trafić do źródeł wody żywej. Bez tego dialogu psalmy Izraela będą tylko czcigodnym zabytkiem minionych epok.

[\*Ks. prof. dr hab. Antoni Tronina\*](#)

## ROZWAŻANIE

### **PSALM 118 [117]**

#### **Świąteczny hymn dziękczynny**

Dziękujcie Panu, bo jest dobry, \*  
bo jego łaska trwa na wieki.

Niech dom Izraela głosi: \*  
«Jego łaska na wieki».

Niech dom Aarona głosi: \*  
«Jego łaska na wieki».

Niech wyznawcy Pana głoszą: \*  
«Jego łaska na wieki».

W ucisku wzywałem Pana, \*  
Pan mnie wysłuchał i na wolność wyprowadził.

Niczego się nie boję, bo Pan jest ze mną; \*  
cóż może uczynić mi człowiek?

Pan jest ze mną, mój wspomożyciel, \*  
z góry będę spoglądał na mych wrogów.

Lepiej się uciekać do Pana, \*  
niż pokładać ufność w człowieku.

Lepiej się uciekać do Pana, \*  
niż pokładać ufność w książętach.

Osaczyły mnie wszystkie narody, \*  
lecz w imię Pana je pokonałem.

Ze wszystkich stron mnie okrążyły, \*  
lecz w imię Pana je pokonałem.

Opadły nie zewsząd jak pszczoły, †  
paliły, jak ogień pali ciernie, \*  
lecz w imię Pana je pokonałem.

Abym upadł, uderzono mnie i pchnięto, \*  
lecz Pan mnie podtrzymał.

Pan moją mocą i pieśnią, \*  
On stał się moim Zbawcą.

Głosy radości z ocalenia \*

w namiotach sprawiedliwych:

«Prawica Pańska moc okazała, †  
prawica Pana wzniesiona wysoko, \*  
prawica Pańska moc okazała!»

Nie umrę, ale żyć będę \*

i głosić dzieła Pana.

Cieężko mnie Pan ukarał, \*  
ale na śmierć nie wydał.

Otwórzcie mi bramy sprawiedliwości, \*  
wejdę przez nie i podziękuję Panu.

Oto jest brama Pana, \*  
przez nią wejdą sprawiedliwi.

Dziękuję Tobie, żeś mnie wysłuchał \*

i stałeś się moim Zbawcą.

Kamień odrzucony przez budujących \*  
stał się kamieniem węgielnym.

Stało się to przez Pana \*

i cudem jest w naszych oczach.

Oto dzień, który Pan uczynił, \*  
radujmy się nim i weselmy.

O Panie, Ty nas wybaw, \*

pomyślność daj nam, o Panie!

Błogosławiony, który przybywa w imię Pańskie, \*  
błogosławimy wam z Pańskiego domu.

Pan jest Bogiem i daje nam światło, †

Ustawcie procesję z gałązkami zielonymi \*

aż do rogów ołtarza.

Jesteś moim Bogiem, podziękować chcę Tobie, \*  
Boże mój, wielbić pragnę Ciebie.  
Wysławiajcie Pana, bo jest dobry, \*  
bo Jego łaska trwa na wieki.

1. Podczas wszystkich najbardziej znaczących i radosnych świąt starożytnego judaizmu, a zwłaszcza podczas obchodów Paschy, śpiewano kolejno psalmy od 113 [112] do 118 [117]. Tę serię skierowanych do Boga hymnów pochwalnych i dziękczynnych zwano «Hallelem egipskim», ponieważ jeden z nich, Psalm 114 [113 A] wspomina w sposób poetycki i niemal obrazowy wyjście Izraela z ziemi niedoli, Egiptu faraonów, oraz wspaniały dar Bożego przymierza. Ostatnim psalmem, który zamyka ów «Hallel egipski», jest właśnie Psalm 118 [117], odczytany przed chwilą i już przez nas omówiony w jednym z poprzednich rozważań.

2. Z pewnością hymnem tym posługiwano się w liturgii sprawowanej w świątyni jerozolimskiej. Wydaje się, że występującą w nim akcją jest procesja, rozpoczynająca się wśród «namiotów sprawiedliwych» (w. 15), czyli w domach wiernych. Wysławiają oni opiekuńczą dłoń Boga, która potrafi ochronić prawego i pełnego ufności człowieka nawet przed bezlitosnymi wrogami. Obraz, jakim posługuje się Psalmista, jest bardzo przejmujący: «Opadły mnie zewsząd jak pszczoły, paliły, jak ogień pali ciernie, lecz w imię Pana je pokonałem» (w. 12). Gdy niebezpieczeństwo zostało zażegnane, naród Boży wznosi «głosy radości z ocalenia» (w. 15) na cześć «prawicy Pana wzniesionej wysoko, która moc okazała» (por. w. 16). Ma zatem świadomość, że nie jest nigdy sam pośród burzy wywołanej przez złoczyńców. Prawdą jest bowiem, że ostatnie słowo należy zawsze do Boga, który nawet gdy pozwala, by wierny został wystawiony na próbę, nie wydaje go na śmierć (por. w. 18).

3. Przedstawiony przez Psalmistę obraz «bram sprawiedliwości» (w. 19), czyli świętej bramy świątyni syjońskiej, wydaje się wskazywać, że procesja dociera do celu. Towarzyszy ona bohaterowi, któremu Bóg dał zwycięstwo. Prosi on o otwarcie bram, by «podziękować Panu» (w. 19). Wraz z nim «wejdą sprawiedliwi» (w. 20). Opisując trudną próbę, przez którą przeszedł, oraz chwałę, której mu ona przysporzyła, przyrównuje siebie do «kamienia odrzuconego przez budujących», który później «stał się kamieniem węgielnym» (w. 22).

Chrystus użyje tego właśnie obrazu i tych słów na zakończenie przypowieści o przewrotnych rolnikach, by zapowiedzieć swą mękę i chwałę (por. Mt 21, 42).

4. Odnosząc Psalm do samego siebie, Chrystus otwiera drogę chrześcijańskiej interpretacji tego hymnu ufności i wdzięczności za hesed Pana, czyli za Jego pełną miłości wierność, o której Psalm mówi wielokrotnie (por. Ps 118 [117], 1. 2. 3. 4. 29).

Ojcowie Kościoła zaczerpnęli z tego Psalmu dwa symbole. Przede wszystkim symbol «bramy sprawiedliwości» który św. Klemens Rzymski w swoim Liście do Koryntian przedstawił w następujący sposób: «Istnieje wiele otwartych bram, lecz brama sprawiedliwości jest w Chrystusie. Błogosławieni są ci wszyscy, którzy przez nią przechodzą i idą swoją drogą w świętości i sprawiedliwości, czyniąc wszystko ze spokojem» (48,4: *I Padri Apostolici*, Roma 1976, s. 81).

5. Drugim symbolem, związanym z pierwszym, jest kamień. W naszych rozważaniach pójdźmy za św. Ambrożym, który komentując wyznanie wiary Piotra w Cezarei Filipowej, przypomina, że «Chrystus jest skałą» oraz że «również swemu uczniowi Chrystus zechciał dać to piękne imię, aby również i on był Piotrem i aby jego wytrwałość i niezłomność wiary były jak skała».

Następnie Ambroży wzywa: «Również i ty staraj się być skałą. Jednakże nie szukaj skały wokół siebie, ale w sobie. Twoją skałą są twe działania, twoją skałą jest twa myśl. Na tej skale zbudowany jest twój dom, by nie zachwiała nim żadna burza złych duchów. Jeżeli będziesz skałą, będziesz wewnątrz Kościoła, bo Kościół wznosi się na skale. Jeśli będziesz wewnątrz Kościoła, bramy piekielne nie zwyciężą cię» (*Esposizione del Vangelo secondo Luca*, SAEMO, XII, Milano-Roma 1978, s. 83).

(12.2.2003)

*Liturgia Godzin z Janem Pawłem II i Benedyktem XVI*  
*Praca zbiorowa, Wydawnictwo Biblos, Tarnów 2007*

## EGZEGEZA

### PSALM 118

Indywidualna pieśń dziękczynna. Psalm zawiera liczne czasowniki i zaimki w 1 os. lm. w ww. 23-24.26-27, które są nieco zagadkowe. Być może psalm był najpierw pieśnią indywidualną, która została później "zdemokratyzowana"; jeśli mówcą jest król, łatwiej jest zrozumieć wahanie pomiędzy lp. (król) i lm. (lud).

Struktura:

Wydaje się, że psalm składa się z sześciu zwrotek:

ww. 1-4 (wezwanie całego Izraela do wielbienia Jahwe)

ww. 5-9 (ufność psalmisty względem Jahwe)

ww. 10-14 (walka z narodami)

ww. 15-19 (okrzyk zwycięstwa; prośba o pozwolenie wejścia do świątyni)

ww. 20-25.26-28 (wielbienie w świątyni)

w. 29 (inkluzja).

1. Por. Ps 106,1; 107,1; 136,1. Figura ramowa powstała przez powtórzenie tej frazy w w. 29.

2-4. Na temat ciągu "dom Izraela... domu Aarona ... bojący się Jahwe" zob. Ps 115,9-11; 135,19-20.

14. Cytat z Wj 15,2a, część klasycznej pieśni zwycięstwa Izraela. Na końcu zwrotki szóstej (w. 28) występuje parafraza Wj 15,2a.

15. Tutaj prawdopodobnie zaczyna się nowy fragment, po zwycięstwie dzięki "dziełu" Jahwe zbawiającym króla i lud (ww. 15.16.24).

19. Król wraca po bitwie, by podziękować Jahwe w świątyni. "Bramy sprawiedliwości" mogą być oryginalną nazwą jednej z bram świątynnych lub metaforyczną aluzją do faktu, iż jedynie "sprawiedliwi" mogą wejść do domu Jahwe (por. w. 20).

22. "kamień odrzucony przez budujących": Przypuszczalnie starożytne przysłowie. Kamień uznany „ekspertów” za niegodny ważnego miejsca w budowlu stał się najważniejszy. W obecnym kontekście zwrot może odnosić się

do króla, który wzrósł w potęgę lub do jego niedawnego zwycięstwa. Tekst ten był bardzo ważny dla pierwotnego Kościoła, który próbował zrozumieć, dlaczego Jezus został odrzucony i wydany na śmierć przez swój lud (por. Mt 21,42; Dz 4,11; 1 Kor 3,11; Ef 2,20; 1P 2,7-8)

24. "Oto dzień, który Pan uczynił": Por. "uczynił" w ww. 15-16. Odniesienie do dzieła Jahwe, poprzez które zamierzał ocalić swój lud lub ukarać występnych (por. Ps 119,126).

25. "wybaw": Hebr. czasownik to hōšî'a-nnā'; z skróconej formy hōša'-nnā' pochodzi "Hosanna".

26. Słowa wypowiedziane prawdopodobnie przez kapłanów, którzy witają prawych (por. w. 20) w świątyni "W imię Pańskie" przywołuje na myśl kontekst bitwy w ww.10-14. Tłum witający Jezusa Mk 11,9 powtarza ten werset.

27. "Pan... niech nas oświeci!": Aluzja do kapłańskiego błogosławieństwa z Lb 6,23-26. Wzmianka o pochodzie z gałązkami przywołuje na myśl Święto Namiotów, podczas którego używano gałązek oliwnych.